

GEGEVENS UIT DE M.S.-MONITORING LATEN ZIEN DAT HORIZONTALE TRANSMISSIE EEN ROL SPEELT

Stand van zaken *Mycoplasma synoviae*

Mycoplasma synoviae (M.s.) is een mycoplasmasoort die (economische) schade veroorzaakt bij commercieel pluimvee. M.s. wordt overdragen van moederdieren op nakomelingen (verticale overdracht) en via insleep (horizontale overdracht). In dit artikel bespreken we de monitoring van deze ziekte.

Koppels die besmet raken met M.s. blijven levenslang besmet en besmettelijk voor andere koppels. De economische schade die deze mycoplasmasoort veroorzaakt, was voor de Nederlandse pluimveesector de reden voor een georganiseerde aanpak. In januari 2013 werd de verplichte monitoring van M.s. opgenomen in nationale regelgeving. In 2015 werd deze verplichting overgenomen door het ministerie van Economische Zaken (artikel 15 van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren). Inmiddels is er wereldwijde aandacht voor de beheersing van deze mycoplasmasoort.

Een luchtzakontsteking veroorzaakt door *Mycoplasma synoviae*

Tabel 1: percentage M.s.-besmette bedrijven per pluimveetype 2017-2018 en waarschijnlijke besmettingsrisico's

Vlees	2017	2018	M.s.-besmettingsrisico
Fok	0	0	-
Opfokvermeerdering	13	14	Insleep*
Vleesvermeerdering	41	39	Vanuit opfok & insleep
Vleeskuikens	-	-	Vanuit moederdieren** & insleep
Kalkoen	17	20	Insleep***
Leg			
Fok	0	0	-
Opfokvermeerdering	0	0	Insleep
Legvermeerdering	23	13	Insleep
Opfokleg	28	34	Vanuit moederdieren & insleep
EindLeg	73	74	Uit de opfok, oudere koppels op het bedrijf & insleep

* Horizontale insleep ** Verticale insleep (besmet vanuit moederdieren)

*** Risico vanuit moederdieren kan niet worden ingeschat omdat gegevens hierover ontbreken

Schade in Nederland

De schade door M.s. als gevolg van ziekte werd voor de vermeerderings- en legsector in Nederland eerder geraamd op zo'n 14 miljoen euro per jaar (door gewrichtsontsteking, eipunt-schaalafwijkingen en respiratieproblemen). Daarnaast veroorzaakt M.s. schade door interactie met andere ziekteverwekkers en leidt M.s. tot exportverhindering, met name hoger in de keten. Deze kosten zijn destijds niet meegeteld. Uit recent experimenteel en veldonderzoek blijkt dat M.s. zeker ook schadelijk is voor vleeskuikens (luchtzakontsteking), waarbij de schade door M.s. ook nog kan worden beïnvloed door de aanwezigheid van luchtwegvirussen.

Aanpak

Koppels worden op gezette tijden onderzocht met een representatief aantal monsters om een M.s.-infectie aan te tonen of uit te sluiten. Het onderzoek kan worden uitgevoerd op bloedmonsters of op swabs. In bloedmonsters worden antistoffen aangehouden, op swabs de bacterie zelf. Het bloedonderzoek is echter vier tot zes weken later positief dan het swabonderzoek. ►

Om overdracht van moederdieren naar nakomelingen te voorkomen, kan worden besloten om M.s.-besmette vermeerderingskoppels te slachten of kan worden gekozen voor kanalisatie van broedeieren om verspreiding lager in de keten te beperken. Deze maatregelen zijn echter alleen haalbaar als M.s.-besmetting de afzet sterk beperkt (foksector) of wanneer de besmetting weinig voorkomt (legvermeerderingssector). Voordat hiertoe wordt overgegaan, kan worden ingezet op strikte bedrijfshygiëne om verspreiding via horizontale overdracht te voorkomen (biosecurity én biocontainment). In hoeverre vaccinatie hieraan bij kan dragen moet nog worden onderzocht.

Monitoring

Alhoewel M.s. in de fokkerij en in de opfok(leg)vermeerdering nauwelijks of niet voorkomt, laten data van de M.s.-monitoring (tabel 1) van de laatste twee jaren zien dat de M.s.-prevalentie in sommige pluimveetypen nog relatief hoog is. Zo komt M.s. nog heel veel voor op legbedrijven. Daarbij komt M.s. meer voor op meerleeftijdenbedrijven dan op eenleeftijdenbedrijven.

Tabel 2: aanpassingen in de M.s.-monitoring in de vleessector per 1-10-2019

Vleessector	Oude schema	Nieuwe schema
Fok	15-16 weken en 20-22 weken leeftijd en daarna om de 8 weken 1% van het koppel met een minimum van 30 en maximum van 60 bloedmonsters of 24 luchtpijpswabs per stal*	Geen wijzigingen
Opfok-vermeerdering	Maximaal twee weken voor overplaatsen 24 bloedmonsters of 24 luchtpijpswabs per stal*	Maximaal een week voor overplaatsen 24 luchtpijpswabs per stal**
Vermeerdering	20-22 weken en 30 weken leeftijd en daarna om de 12 weken 1% van het koppel per stal met een minimum van 30 en maximum van 60 bloedmonsters of 24 luchtpijpswabs per stal*	Maximaal 12 weken voor slacht 10 bloedmonsters of 12 luchtpijpswabs per stal*
Vleeskalkoen	Einde mestperiode 24 bloedmonsters of 24 luchtpijpswabs per stal*	Geen wijzigingen

*M.s.-gevaccineerd of afkomstig van M.s.-gevaccineerd bedrijf

**M.s.-gevaccineerd & niet M.s.-gevaccineerd

Al sinds 2002 houdt Royal GD zich intensief bezig met de uitvoering van de diergezondheidsmonitoring in Nederland. Hiervoor werken wij nauw samen met onder andere de diersectoren, de zuivel, het ministerie van LNV, dierenartsen en veehouders. Deze rubriek verhaalt over bijzondere gevallen, speciaal onderzoek en opvallende resultaten die het werk van de monitoring oplevert. Samen werken we aan diergezondheid in het belang van dier, dierhouder en samenleving.

Tabel 3: aanpassingen in de M.s.-monitoring in de legsector per 1-10-2019

Legsector	Oude schema	Nieuwe schema
Fok	15-16 weken en 20-22 weken leeftijd, daarna om de 8 weken 1% van het koppel met een minimum van 30 en maximum van 60 bloedmonsters of 24 luchtpijpswabs per stal*	Geen wijzigingen
Opfok-vermeerdering	24 bloedmonsters of 24 luchtpijpswabs per stal*	Geen wijzigingen
Vermeerdering	20-22 weken en 30 weken leeftijd en om de 12 weken 1% van het koppel per stal met een minimum van 30 en maximum van 60 bloedmonsters of 24 luchtpijpswabs per stal*	12 weken voor slacht 10 bloedmonsters of 12 luchtpijpswabs per stal*
Opfokleg	Maximaal twee weken voor overplaatsen 24 bloedmonsters per stal of 24 luchtpijpswabs per stal*	Geen wijzigingen
Eindleg	9 weken voor slacht 10 bloedmonsters of 12 luchtpijpswabs per stal*	Geen wijzigingen

*M.s.-gevaccineerd of afkomstig van M.s.-gevaccineerd bedrijf

**M.s.-gevaccineerd & niet M.s.-gevaccineerd

Ook zien we M.s. vaker op kolonie- en scharrelbedrijven dan op uitloop- en biologische bedrijven. Naast het meerleeftijdenmanagement spelen hierbij mogelijk ook de koppelgrootte en de leeftijd van monsternamen een rol.

M.s.-besmettingen komen nog frequent voor in de vermeerderingssector waarbij vleesvermeerderingsbedrijven vaker positief zijn dan legvermeerderingsbedrijven. In de vleesvermeerderingssector is er een risico van M.s.-insleep vanuit de opfokperiode en gedurende de productieperiode. Bij de legvermeerdering is risico van insleep beperkt tot de productieperiode, want de laatste twee jaar zijn geen besmettingen gevonden in opfoklegvermeerderingspluimvee.

Conclusies

Het aantal M.s.-besmettingen in de fokkerij- en legvermeerderingssector is laag, echter in de vleesvermeerderings- en de legsector komt M.s. nog veel voor. Op basis van de gegevens uit de M.s.-monitoring blijkt dat horizontale transmissie van M.s. bij alle schakels een rol speelt. Vleeskuikens en opfoklegvermeerdering kunnen bovendien vanuit de moederdieren besmet raken. Op basis van deze resultaten is in 2016 een voorstel gedaan voor een gefaseerde aanpak van M.s. en aanpassing van het monitoringsschema (zie tabel 2 en 3). Hierbij werd het aantal verplichte monsternames bij vermeerderingsdieren verminderd. Regelmatige monitoring is met name belangrijk voor biocontainment en kanalisatie, hier is geen verplichting toe. Met de aanpassingen in het monitoringsschema 'opfokvleesvermeerdering' kan beter inzichtelijk worden gemaakt waar de dieren besmet raken (einde opfok versus begin productie) en kunnen maatregelen op de juiste plek worden genomen. De aangepaste monitoring is in oktober in 2019 van kracht geworden. ■